

Begroting 2026 Forum voor Democratie

Voorzitter,

We bespreken vandaag de Begroting 2026, een dik document vol cijfers, ambities en dromen.

Maar wie hem leest, merkt al snel: het leest haast als een sprookje. Een sprookje van de gebroeders Grimm — vol goede bedoelingen, een vleugje magie en de stille overtuiging dat het leven en de maatschappij maakbaar zijn. Alsof elk probleem kan worden opgelost met een plan, een project of een subsidie. Het leest prettig, het klinkt hoopvol, maar het is niet echt, want buiten de bladzijden van dit boek wonen geen sprookjesfiguren, maar echte mensen. Mensen die werken, worstelen, sparen en proberen hun leven op te bouwen - vaak ondanks het beleid, niet dankzij. En dáár gaat het vandaag om. Niet om de dromen in de begroting, maar om de werkelijkheid daarbuiten. Om de vraag of onze keuzes die werkelijkheid beter maken, of slechts mooier beschrijven.

De begroting noemt zichzelf structureel sluitend. Maar wie de cijfers nauwkeuriger leest, ziet dat dat evenwicht fragiel is — het rust op incidentele meevallers en optimistische aannames over inkomsten en kostenontwikkeling. Dat lijkt op balans, maar het is balans op papier. Een evenwichtige begroting betekent niet alleen dat de cijfers kloppen, maar dat de keuzes duurzaam zijn. Zolang we afhankelijk blijven van toevallige baten, subsidies of externe bijdragen, is er geen sprake van echte stabiliteit.

Laten we daarentegen beter inzetten op structurele versterking van de lokale economie: door minder regeldruk, snellere vergunningverlening, een aantrekkelijker vestigingsklimaat en ondersteuning van ondernemersinitiatieven. Niet door hogere lasten of meer beleid, maar door ruimte te geven aan wie waarde creëert.

En voorzitter, ondernemers hebben geen ondernemersfonds nodig om hun zaken goed te regelen of om creatief en productief te zijn.

Voorzitter, wat verder opvalt, is de toenemende rol van de gemeente zelf. We spreken over een “regiegemeente” en over gemeentelijke sturing in bijvoorbeeld de woningbouw, economie en duurzaamheid. Die woorden klinken daadkrachtig, maar ze verbergen een risico: dat we te veel verantwoordelijkheid naar ons toe trekken. Een samenleving functioneert het beste wanneer overheid, inwoners en ondernemers ieder hun eigen rol behouden. Wanneer beleid alles wil overzien, raakt het zicht op wat lokaal, kleinschalig en spontaan goed werkt juist verloren. Besturen is niet hetzelfde als beheersen. En beleid maken is niet hetzelfde als leven vormgeven.

De begroting benadrukt dat we succesvol zijn in het binnenhalen van SPUK's, Regiodeals en andere fondsen. Dat verdient een compliment — maar het maakt ons ook afhankelijk van tijdelijke, externe geldstromen. Het risico is dat onze economische ontwikkeling niet voortkomt uit ondernemerschap en innovatie, maar uit projectsubsidies die na een paar jaar verdwijnen.

Een gezonde stad groeit niet van programma naar programma, maar van initiatief naar initiatief. Ze groeit omdat mensen kansen zien, risico's durven nemen en hun eigen plannen kunnen uitvoeren — niet omdat ze wachten op het volgende fonds.

En dan, voorzitter, het fundament van dit alles: onze financiële positie. Want achter de ambities, de programma's en de plannen, ligt een harde waarheid: een groot deel van wat wij "investeren" doen we met geleend geld. De schuldenlast van onze gemeente is fors. En hij groeit. Ondanks alle praat over bezuinigingen en investeringsluwte, geven we structureel meer uit dan we binnenkrijgen. Sterker nog: ook in 2026 zet het college die lijn gewoon voort. Dat is geen verantwoord begrotingsbeleid. Dat is intergenerationele afwenteling, we schuiven de rekening door naar wie niet aan tafel zit: de volgende generatie Heerlenaren.

En waar blijft de verontwaardiging? We horen pleidooien voor klimaatrechtvaardigheid in 2050, maar geen woord over budgetrechtvaardigheid in 2026. Over de jongeren die straks opgroeien in een stad die financieel klemzit, omdat wij nu de moed niet hebben om te matigen. Wat koop je straks voor een duurzame wijk, als er geen geld meer is voor veiligheid, onderhoud of onderwijs?

Wij zullen daarom kritisch blijven kijken naar investeringen die niet structureel bijdragen aan groei of veiligheid, en prioriteit geven aan kerntaken: een solide financiële huishouding, een goed onderhouden stad en een gezond ondernemingsklimaat.

Ruim tweederde van onze uitgaven gaat naar het sociaal domein. Dat laat zien dat we een zorgzame stad zijn — en dat mag zo blijven. Maar we moeten waken dat zorgzaamheid niet verandert in bevoogding. Een stad bloeit pas echt als mensen niet alleen geholpen, maar ook uitgedaagd worden. Als beleid niet alleen ondersteunt, maar ook ruimte laat voor verantwoordelijkheid. Een samenleving die alleen herverdeelt, vergeet soms dat er ook eerst iets moet worden voortgebracht. We kunnen alleen geven wat we gezamenlijk verdienen. Daarom moeten we niet alleen investeren in zorg en bijstand, maar vooral in het klimaat waarin mensen zelf kunnen bouwen, ondernemen en bijdragen.

In de financiële hoofdstukken zien we dat uitgaven zijn geïndexeerd – stijgende lonen, stijgende kosten. Dat lijkt realistisch, maar het verbergt een probleem: we hebben inflatie ingecalculeerd alsof het een natuurwet is. We passen onze uitgaven erop aan, maar we vragen ons nauwelijks af wat dat betekent voor koopkracht, spaargedrag en lokale prijzen. Wanneer geld minder waard wordt, lijken begrotingen vanzelf groter. Maar dat is geen echte groei — het is een verschuiving van waarde, van spaarders naar schuldenaren, van toekomst naar heden. Een duurzame begroting is er één die niet drijft op prijsstijgingen, maar op echte productiviteit en efficiëntie.

Alles bij elkaar laat deze begroting zien hoe sterk het geloof in sturing nog altijd is. We willen plannen, regisseren, coördineren, aansturen. Maar een stad is geen machine die je afstelt. Het is een levend geheel van mensen, ideeën en initiatieven — en juist daarin schuilt haar kracht. De rol van bestuur is om ruimte te scheppen, niet om alles in te vullen. Om richting te geven waar nodig, maar ook los te laten waar mogelijk. Te vertrouwen op de creativiteit van

inwoners in plaats van die te vervangen door beleid. De vrijheid om te ondernemen, om iets te proberen, om zelfs te falen en opnieuw te beginnen — dát is de motor van vooruitgang.

Stel je een begroting voor die niet begint bij wat de overheid doet, maar bij wat inwoners en ondernemers zelf kunnen doen. Waarbij de gemeente zich richt op de basis: veiligheid, infrastructuur, en een eerlijke rechtsorde. En waar we daarnaast bewust kiezen om minder regels, minder loketten en minder afhankelijkheid te creëren. Zo'n koers vraagt niet om meer geld, maar om meer vertrouwen. Om minder beleid en meer partnerschap. Om het lef om te zeggen: de samenleving kan veel zelf, en wij staan ernaast in plaats van ervoor. Dat is niet minder ambitieus — het is juist volwassen bestuur.

pVoorzitter,

De Begroting 2026 laat zien dat Heerlen ambitieus is, en dat we onze inwoners een sterke toekomst willen bieden. Maar ambitie vraagt soms ook om bescheidenheid. Om te durven erkennen dat niet alles maakbaar is. Dat vrijheid en verantwoordelijkheid de beste vorm van sociale zekerheid zijn. En dat vertrouwen in de kracht van de samenleving meer oplevert dan welke subsidieregeling ook.

Als we die les vasthouden, kunnen we een begroting maken die niet alleen klopt op papier, maar ook klopt in geest, een begroting die niet alleen verdeelt, maar ook laat groeien.

Voorzitter, laten we het sprookje verlaten en de werkelijkheid omarmen — een stad die groeit door vrijheid, niet door betovering. Een gezonde stad groeit niet door overheidsplanning, maar door vrijheid, verantwoordelijkheid en ondernemerschap. Dat is de echte basis van welvaart.

Of zoals Ludwig van Mises het zei, bijna een eeuw geleden, maar vandaag actueler dan ooit:

“De keuze is altijd dezelfde: of vrijheid en verantwoordelijkheid of planning en afhankelijkheid.”

Dank u wel voorzitter.